

ЛАУТА ОЛЕНА ДМИТРІВНА,

кандидат філософських наук, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна).

КРОСКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасному світі процеси глобалізації та цифрової трансформації суттєво змінюють характер соціальних взаємодій, трансформуючи способи комунікації між представниками різних культур. Інформаційні технології, Інтернет, соціальні мережі та інші цифрові інструменти відкрили нові можливості для міжкультурного спілкування, зробивши його більш доступним, оперативним і масштабним. Проте, поряд із перевагами, цифровізація породжує нові виклики: загострення міжкультурних непорозумінь, формування віртуальних стереотипів, ризики дезінформації та втрати автентичності культурного контексту.

Кроскультурна комунікація в умовах глобалізованого інформаційного простору вимагає високого рівня міжкультурної компетентності, гнучкості та здатності до критичного осмислення змісту повідомлень. Особливого значення набувають питання культурної ідентичності, толерантності, емпатії та етики спілкування. У цьому контексті важливо досліджувати не лише нові канали та форми комунікації, а й глибинні соціокультурні зміни, що відбуваються в результаті взаємодії різних культур у цифровому середовищі.

Метою даної публікації є аналіз особливостей кроскультурної комунікації в умовах сучасної глобалізації та цифрової трансформації, а також окреслення основних викликів і перспектив, які постають перед суспільством у процесі формування ефективного та інклюзивного міжкультурного діалогу.

Кроскультурна комунікація — міждисциплінарна галузь знань, яка передбачає процес обміну інформацією між представниками різних культур, у якому особливого значення набувають культурні коди, цінності, норми поведінки, світоглядні особливості. Вона охоплює як вербальні, так і невербальні елементи комунікації, які можуть суттєво відрізнятися залежно від культурного контексту. Розуміння цих відмінностей є ключовим для ефективної взаємодії у мультикультурному середовищі.

Протягом останніх десятиліть ця сфера набула значного розвитку, а її теоретичні засади ґрунтуються на працях низки провідних зарубіжних науковців: Е. Голла, Г. Хофстеде, М. Беннетта, С. Холла, та українських вчених: Г. Почепцова, О. Безкоровайної, Л. Рижкової, які вивчають проблеми міжкультурного діалогу, культурних бар'єрів та трансформацій у цифровому середовищі.

Глобалізація призвела до збільшення обсягів міжнародного спілкування, міграції, співпраці в освіті, науці, бізнесі. Водночас, зростання міжкультурних контактів висвітлило проблему комунікативних бар'єрів, зумовлених стереотипами, мовними та ментальними відмінностями, культурною асиметрією. Глобалізований світ вимагає формування нових підходів до взаєморозуміння, а також розвитку толерантності та поваги до інакшості.

Цифрова трансформація докорінно змінила способи комунікації. Віртуальна комунікація забезпечує миттєвий обмін інформацією між представниками різних країн та культур. Разом з тим, комунікація у віртуальному просторі часто позбавлена традиційних соціокультурних маркерів — інтонації, міміки, контексту. Це може спричинити непорозуміння або конфлікти. Водночас, цифрове середовище стає простором для формування нових форм культурного діалогу, зокрема через візуальну культуру, меми, креативний контент.

Серед основних викликів кроскультурної комунікації в цифрову епоху можна виокремити:

- Культурні непорозуміння через відсутність контексту або знання про іншу культуру;
- Мовні бар'єри, що не завжди долаються автоматичним перекладом;
- Інформаційна асиметрія та вплив фейкових новин;
- Стереотипізація та культура "скасування" у віртуальному просторі.

У зв'язку з цим актуальним є розвиток міжкультурної компетентності як складника цифрової грамотності. У добу цифрової трансформації, коли комунікація дедалі частіше відбувається у віртуальному просторі, виникає потреба у переосмисленні структури цифрової грамотності. Традиційно вона асоціювалася з технічними навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій. Проте сучасна наукова думка (зокрема, праці Я. Гілстер, М. Хоббса, Л. Лівінгстона) розширює це поняття, включаючи до нього критичне мислення, етичну відповідальність, інформаційну безпеку та міжкультурну компетентність.

Міжкультурна компетентність у цифровому контексті — це здатність ефективно та етично взаємодіяти з представниками інших культур в онлайн-середовищі, з урахуванням мовних, релігійних, соціальних, етичних та інших культурних відмінностей. Більше того, міжкультурна компетентність у цифровому середовищі набуває значення як соціальна навичка 21-го століття, необхідна не лише для ефективної комунікації, але й для запобігання конфліктів, подолання дезінформації та створення інклюзивного віртуального простору. Вона є також критичним чинником у сфері міжнародної освіти, транснаціонального бізнесу, цифрової дипломатії та глобального громадянства. Таким чином, міжкультурна компетентність вже не може розглядатися як додатковий чи факультативний елемент цифрової грамотності — вона є її невіддільною складовою, що забезпечує ефективну, етичну та безконфліктну взаємодію у цифровому світі.

Отже, в процесі глобалізації та цифровізації кроскультурна комунікація набуває нових форм та змісту. Вона стає не лише необхідністю сучасного суспільства, але й інструментом подолання культурних бар'єрів, побудови взаємоповаги та співпраці між представниками різних етносів, мовних спільнот і традицій. Разом із новими можливостями цифрова епоха ставить перед суспільством низку викликів, пов'язаних із потребою у формуванні високого рівня комунікативної та міжкультурної обізнаності. Ефективна кроскультурна комунікація сьогодні — це поєднання технічної обізнаності з емоційним інтелектом, здатністю до співпереживання та бажанням зрозуміти "іншого". Тільки на цьому підґрунті можлива побудова справжнього діалогу культур у нових реаліях цифрового світу.

ЛЕВЦУН ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ,

канд. соц. наук, доцент кафедри зв'язків з громадськістю
Національного університету «Києво-Могилянська академія»

ЗНИЖЕННЯ ЗАТРЕБУВАНOSTІ ТРАДИЦІЙНИХ МЕДІА ЯК ДЖЕРЕЛ НОВИН

Зменшення затребуваності традиційних ЗМІ (телебачення, радіо, друкованої преси) як джерел актуальних новин про події в світі зумовлена такими факторами:

- Діджиталізація засобів масової інформації. Зростає споживання новин з Інтернету – завдяки соціальним мережам, сайтам Інтернет-видань та мобільним застосункам (месенджерам). Мобільні технічні пристрої стали головним інструментом доступу до інформації, що витісняє паперові видання, телевізійні випуски новин та радіоновини.
- Швидкість та зручність цифрових медіа. Онлайн-джерела надають оперативну інформацію цілодобово, часто – в реальному часі, на відміну від традиційних ЗМІ, які мають фіксований графік випуску новин та істотну затримку в наданні інформації.
- Схильність молоді користуватися цифровими ЗМІ та мобільними технічними пристроями (смартфон, планшет, ноутбук). Молодь нехтує традиційними ЗМІ, надаючи перевагу соціальним мережам як основним джерелам новин. Це зрештою змінює структуру аудиторії: традиційні ЗМІ старіють разом із своєю аудиторією.
- Економічна неконкурентоспроможність традиційних ЗМІ. Цифрові ЗМІ є більш доступними для аудиторії – дешевшими чи взагалі безкоштовними. Зниження тиражів газет, падіння рейтингів новинних передач, скорочення доходів від реклами – все це ставить під питання існування традиційних медіа.